EBÛ AMR ZÜCÂCÎ

Evliyânın büyüklerinden. İsmi, Muhammed bin İbrâhîm bin Yûsuf bin Muhammed'dir. Aslen Nişâbûrlu olup, Mekke'de ikâmet etti. Cüneyd-i Bağdadî, Ebû Osman, Süfyân-ı Sevrî ve İbrâhîm Havvâs gibi âlimlerin sohbetinde bulunmuş, onlardan ders almıştır. Mekke'de iken 40 sene Mescid-i haramdan ayrılmadı. 60 defa hac etti. 348 (m. 959) senesinde Mekke'de vefât etti.

Kendisi anlatır: "Babamın vefâtından sonra, bana elli dinar miras kaldı. Hacca gitmek maksadıyla yola çıktım. Yolda bir şahıs yanıma yaklaşarak kaç paran var diye sordu. Kalbimden "Doğru söylemekten daha güzel birşey yoktur" diye geçirdim ve o şahsa "Elli dinarım var" dedim. Parayı benden isteyip kesedekileri saydı. Dediğim kadar çıkınca, "Al sende kalsın, doğru sözlülüğün beni sevindirdi" dedi. Sonra merkebinden inerek beni bindirdi ve bana, "Ben de senin arkandan yetişirim" dedi. Ertesi yıl bana Mekke'de yetişti. Vefât edinceye kadar hep benim yanımda kaldı.

Şöyle anlatılır: Hac zamanında yabancı birisi onun yanına gelerek, “Haccımı yaptım. Beratımı ver. Senin arkadaşların, berâtımı almam için sana gönderdiler. Ebû Amr, o kimsenin gönlünün temiz ve saf olduğunu gördü. Ona şaka yaptıklarını anladı. Kâ’be’nin kapısı ile Hacer-ül-esved arasındaki Mültezim’e işâret ederek: “Git oraya ve (Ya Rabbi! Bana berâtımı ver) de!” dedi. Bir süre sonra, o yabancı, elinde bir kağıt ile geri döndü. Kağıdın üzerinde yeşil hat (yazı) ile şöyle yazılı idi. “Bismillahirrahmânirrahîm. Bu falan oğlu falanın Cehennemden berât kağıdıdır.”

Ebû Amr ez-Zucâcî buyurdu ki: “İnsanlar câhiliye devrinde akıl ve tabiatlarına güzel olan şeylere tabi olurlardı. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) ise, onları İslâmiyetin beğendiği akıl sahibi kimselere döndürdü. Haram olan işleri bıraktılar.”

“Kalbdeki hamiyet, ihlâsı düzeltmek, yasak olan işlerden uzaklaşmaktır. İnsanın nefsindeki hamiyet ise, benlik da’vasını terk etmektir. Allahü teâlâ rahmetini, dinin emrettiği işleri yapanlara ayırmıştır.”

“Bir kimse, kendinde olmadığı bir şeyden konuşursa, konuşması ile dinliyenleri fitneye sürükler.”

“Farz namazlarında tekbir alırken renginiz değişiyor?” diye sorduklarında: “Çünkü farz namazlara sıdk ve doğrulukla başlamamaktan korkuyorum. Kim namaza durup, Allahü ekber diye tekbir getirirse, fakat o sırada kalbinde Allahü teâlâdan başka bir ilah düşüncesi bulunursa veya hayatı boyunca ondan başka birinin büyüklüğünü ve yüceliğini kabûl etse, kendi aklı ile kendini yalanlamış olur” buyurdu.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 431

2) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 376

3) Risâle-i Kuşeyrî sh. 166

4) Nefehât-ül-üns sh. 267